

ศาสตร์แห่งการให้คำปรึกษาเพื่อการบริหาร
และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา:
กรณีศึกษาวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี
Astrology for the Administration
and the Dissemination of Buddhism:
A Case Study of Wat Nongta Boon in Saraburi Province

พระระพี พุทธิสาร, ดร.¹

พิเชฐ ทังโต²

ลำพอง กลมกุล³

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของบทความทางวิชาการเพื่อวิเคราะห์ศาสตร์แห่งการทำนายเพื่อการบริหาร และเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยศึกษาจากวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี วิธีการศึกษาใช้การศึกษาจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี ผลการศึกษาพบว่า ศาสตร์ในการทำนายเป็นสิ่งที่มีอยู่คู่กับทุกสังคมมาอย่างยาวนานได้ก่อให้เกิดอิทธิพลทางความคิดและพฤติกรรมของบุคคล องค์กร และสังคมในองค์กรวม ซึ่งในบทความนี้ได้ทำการศึกษาศาสตร์วัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี ที่สะท้อนให้เห็นว่า ศาสตร์ของการ ให้คำปรึกษาทำนาย ไม่ใช่กิจสงฆ์ไม่ควรส่งเสริมในพระพุทธศาสนา แต่หากมองเจตนารมณ์เพื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การประยุกต์หลักคำสอน รวมทั้งใช้เป็นเกณฑ์ช่วยในการตัดสินใจ สำหรับผู้มาขอคำปรึกษา ซึ่งจะได้ทั้งในส่วนของการบริหารตน บริหารคน บริหารงานอย่างมีหลัก ยึด ที่ไม่ส่งเสริมความมั่งงาย ซึ่งจะช่วยให้ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้

คำสำคัญ: ศาสตร์แห่งการทำนาย, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, วัดหนองตาบุญ

¹ อาจารย์อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ นักวิจัย ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this academic article was to analyze astrology for the administration and the dissemination of Buddhism in a case study of Wat Nongta Boon in Saraburi Province. Documentary study and related research were used for the study and key informants of in-depth interview came from Wat Nongta Boon in Saraburi Province. Results of the study indicated that astrology has been using for counselling in parallel to all society for a long time and initiated the influence of thinking and behavior for personal, organization, and overall society. This article studied a case study of Wat Nongta Boon in Saraburi Province, the result reflected that astrology was not the part of Sangha duty and should not be encouragement in Buddhism. However, if it was considered for the intention of the dissemination of Buddhism, it was a teaching integration and being the criteria of decision making for counselees. It can be the principle for self-management, people and job management without ignorant encouragement that can be the right way of Buddhist principles.

Keywords: Astrology, the Dissemination of Buddhism, Wat Nong Ta Boon

บทนำ

ศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายทายทักเป็นศาสตร์ที่มีอยู่คู่สังคม ปรากฏมีมานับแต่อดีตในอินเดียโบราณ ดังปรากฏในประวัติศาสตร์พุทธศาสนา ได้มีการเชิญพราหมณ์ 108 มาทำนายลักษณะของเจ้าชายสิทธัตถะในคราวแรกประสูติ ในเชิงยุทธศาสตร์ การทหารการศึกสงคราม ล้วนเนื่องด้วยฤกษ์ยาม เพื่อใช้ในการตัดสินใจทำศึกสงคราม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ทำให้เห็นว่าศาสตร์แห่งการให้คำปรึกษาใช้ในการบริหาร จัดการทรัพยากรคน องค์กร สังคม และการบริหารความสัมพันธ์ในสังคม ส่วนการเผยแพร่เป็นการประยุกต์ ทำให้คนเข้าหาธรรม จัดเป็นอุบาย หรือเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ในการสะท้อนธรรม ในหลักการพระพุทธเจ้าห้ามใช้ศาสตร์การให้คำปรึกษาเพื่อการเลี้ยงชีพ แต่หากปลายทางเป็นไปเพื่อกุศลและประโยชน์ของผู้ปฏิบัติ ก็ให้เป็นไปตามความพึงใจของผู้ให้คำปรึกษาและรับคำปรึกษาทำนายผู้นั้นเอง

ในส่วนการเผยแพร่พระพุทธศาสนา เป็นหน้าที่ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่จะพึงทำหน้าที่ส่งเสริมอุดมการณ์และแนวคิดทางศาสนานั้น รวมทั้งการนำองค์ความรู้ในศาสตร์ของการให้คำปรึกษา แนวอนาคตศาสตร์มาใช้ให้คำปรึกษาทำนายเพื่อการบริหารจัดการ ซึ่งในบางกรณี

อาจผิดศีลแต่ไม่ผิดธรรม รวมทั้งในบางกรณีผิดทั้งศีลผิดทั้งธรรม ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ให้คำปรึกษาและรับคำปรึกษาทำนายเอง แต่ในทางพระพุทธศาสนายืนยันชัดเจนว่า “ฟังเว้น” ซึ่งในบทความนี้จะได้ทำการค้นคว้าเพื่อยืนยันแนวคิดเรื่องบทบาทจากพระสงฆ์กับศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายที่ปรากฏมีอยู่ในปัจจุบัน พร้อมแนวทางและวิธีการประยุกต์คำสอนเพื่อใช้ในการเผยแผ่รักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาได้ โดยศึกษาผ่านบทบาทของการให้คำปรึกษาทำนายของวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี เป็นกรณีศึกษาต่อไป

ความหมายและที่มาของศาสตร์แห่งการทำนาย

ศาสตร์แห่งการทำนายหรือ โหราศาสตร์มาจากคำว่า “อโห” แปลว่า กลางวัน และ “ราตรี” แปลว่า กลางคืน แต่ได้ตัดอักษรพยางค์แรกและพยางค์หลังออกเสีย จึงเหลือเพียงคำว่า “โหรา” ยังมีอีกคำที่ใช้แทนโหราศาสตร์ คือ โชติศาสตร์ มาจากคำว่า โชติ แปลว่า แสงสว่าง หรือดวงดาว ดังนั้น โหราศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการทำนายหรือการพยากรณ์ชะตาของมนุษย์และปรากฏการณ์ต่างๆ ของโลก โดยอาศัยการโคจรของดวงดาวเป็นหลักและมีการรวบรวมเป็นสถิติเพื่อเป็นข้อมูลในการพยากรณ์สิ่งต่างๆ ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน โดยมีการจำแนกประเภทของโหราศาสตร์ ไว้ 3 ประเภท และสามารถแยกจำแนกไปในหลายลักษณะยกมาเป็นกรณีศึกษาได้จากตารางเทียบเคียง

ตารางที่ 1 จำแนกชนิดของศาสตร์ของการทำนาย/โหราศาสตร์

ประเภทของโหราศาสตร์	ประเภทแบบจำเพาะ
1. การคำนวณ เป็นเรื่องของการคำนวณตัวเลข การนับตัวเลข และกฎเกณฑ์ในเรื่องของการหาตำแหน่งของดวงดาวต่าง ๆ เช่น กฎเกณฑ์ในการผูกดวง โดยใช้คัมภีร์หรือตำราเป็นหลักในการพยากรณ์ เช่น คัมภีร์สุรยาตร์ เป็นคัมภีร์สำหรับคำนวณหาจุดเล็งศก วัน ยาม ราศี วันเดือน ปีเกิด เลข 7 ตัว เป็นต้น	โหราศาสตร์
	Astrology
	นรลักษณ์
2. การพยากรณ์ เป็นเรื่องของการเชื่อมโยงกฎเกณฑ์โดยความตีความและเชื่อมโยงความหมายออกเป็นลักษณะของคำทำนาย อาจแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ (1) การพยากรณ์ในอดีต (2) การพยากรณ์ปัจจุบัน และ (3) การพยากรณ์ในอนาคต	หัตถศาสตร์
	Chiromancy
	ลายมือเขียนหนังสือ
3. พิธีกรรม เป็นการนำหลักของไสยศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้องกับหรือเรียกว่า พิธีสะเดาะเคราะห์ โดยนำพิธีกรรมทั้งของพราหมณ์กับพระพุทธศาสนามาประสมกันเพื่อให้เกิดศรัทธากับผู้ที่ใช้บริการ อาทิ ดูกุศม์ ไม่ดี เพื่อนำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย	ทำนายไฟ
	Graphology
	ทำนายฝัน
	ทำนายโดยวิธีจับเส้น
	Psychometry
ทิพย์จักษุ	
Clairvoyance	
กลางต่าง ๆ	
Presage	
การเสี่ยงทาย	
Oracle	

จากข้อมูลอาณานิยามเป็นหลักการกว้างๆ ได้ว่า ในศาสตร์การให้คำปรึกษาทำนาย เป้าหมายเป้าหมายเป็นการคาดการณ์ในความเป็นไปได้ โดยใช้หลักการต่างๆ มาสนับสนุนเพื่อยืนยันความเป็นไปได้ นั่น ดังปรากฏตามตารางที่ 1 รวมเรียกว่า “โหราศาสตร์” ในส่วนพระพุทธศาสนามีมุมมองในศาสตร์นี้อย่างไร ซึ่งปรากฏข้อมูลใน มหาศีล ข้อปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนา โดยใช้คำว่า “ภิกษุพึงเว้นขาด” ต่อพฤติกรรมและการกระทำเลวร้ายด้วย “ตริจฉานวิชา” ก็ดูต่อไปว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งเมื่อพิจารณาห้วงนับแต่อดีต ทั้งถูกบันทึกในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาจะเห็นว่าศาสตร์แห่งการทำนาย มีจำนวนมาก อาทิ “...ทำนายอวัยวะ ทำนายตำหนิ ทำนายโชคกลาง ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ พิธีเบิกแว่นเวียนเทียน พิธีชดแลลบุญบูชาไฟ พิธีชดรำบูชาไฟ พิธีชดข้าวสารบูชาไฟ พิธีเติมเนยบูชาไฟ พิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ พิธีพ่นเครื่องเช่นบูชาไฟ พิธีปลีกรรมด้วยเลือด วิชาดูอวัยวะ วิชาดูพื้นที่ วิชาการปกครอง วิชาทำเสน่ห์ เวทมนตร์ไล่ผี วิชาตั้งศาลพระภูมิ วิชาหมองู...” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2549) ดังนั้น เมื่อประมวลหลักฐานในศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนาย ยืนยันได้ว่า เป็นสิ่งที่ “พระนักบวช” ในพระพุทธศาสนาพึงเว้น ไม่พึงปฏิบัติเพื่อการยังชีพ

ดังนั้น จากหลักฐานยืนยันได้ว่า ศาสตร์การให้คำปรึกษามีมาแต่อดีตครั้งอินเดียโบราณหรือก่อนหน้านั้น ทั้งถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สังคม เป็นศาสตร์ที่ให้ความรู้ สู่การเตรียมการวางแผนและการบริหาร จัดการ ดำเนินชีวิตที่เหมาะสมภายใต้ความเป็นไปได้ แต่ในทางพระพุทธศาสนามีแนวคิดว่าเป็นศาสตร์ที่ไม่ได้เป็นไปเพื่ออุดมคติสูงสุดในทางศาสนา ห้ามสำหรับนักบวช อาริสงฆ์ได้ แต่ไม่ได้ส่งเสริม ศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนาย ในระดับบุคคลและสังคมอาจเป็นเครื่องมือหรือแผนที่ในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ภายใต้ความเป็นไปได้ ซึ่งจะได้ยกมาเทียบเคียงเพื่อความเข้าใจในศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายทั้งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป

พระและศาสตร์แห่งการทำนายตามหลักพระพุทธศาสนา

แนวคิดทางพระพุทธศาสนา มองประเด็นการทำนายทายทักอย่างไร มีหลักฐานปรากฏในพระพุทธศาสนาหลายแหล่งด้วยกัน กรณีที่ 1 “ประโยชน์ได้ล่วงเลยคนโง่เวลาที่มัวรอคอยฤกษ์ยามอยู่ ประโยชน์นั้นแหละเป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวทั้งหลายจักทำอะไรได้” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2549) เหตุการณ์การที่เกิดขึ้นการที่ให้ฤกษ์แต่งงานที่คลาดเคลื่อน ทำให้เกิดทะเลาะกันระหว่างคู่บ่าวสาวและญาติ จึงเป็นที่มาของประโยคว่า “ฤกษ์” ที่ลือไปจะมีประโยชน์อะไร หรือกรณีที่ 2 พระพุทธเจ้าทรงสอนให้พระภิกษุเรียนเรื่องฤกษ์ (และโหราศาสตร์) เรื่องราวที่กล่าวอ้างปรากฏอยู่ใน อาริสงฆ์วัตร ใน พระไตรปิฎก พระวินัยปิฎก เล่มที่ 7 จุลวรรค ภาค 2 “ภิกษุผู้อยู่ป่า พึงตั้งน้ำตม พึงตั้งน้ำใช้ พึงติดไฟ พึงเตรียมไม้สไฟไว้ พึงเตรียมไม้เท้า พึงเรียนรู้เรื่องนักษัตรทุกประเภทหรือเรียนบางส่วน พึงเป็นผู้ฉลาดในทิศ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2549) หาก

พิเคราะห์เหตุการณ์ เนื่องจากชาวบ้านสงสัยว่าเป็นพระอะไรไม่รู้เวทย์ (เทียบกับพระในศาสนาอื่น รู้เวทย์มนต์) รู้มนต์ รู้ทำนายทายทัก จึงคิดว่าไม่ใช่ “พระ” แน่نون จึงทำร้าย ทูบตี จากเหตุการณ์ นั้น เกิดแนวคิดที่ว่าพระควรรู้ “ศาสตร์” อื่นบ้าง หากดูเจตนารมณ์ของพระพุทธเจ้าในประเด็นนี้ ไม่น่าจะหมายถึงการเรียนโหราศาสตร์ ไม่น่าจะเป็นภาคคำนวณ ภาคพยากรณ์ หรือภาคพิธีกรรม การหาฤกษ์ยามใดๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้ในทางดาราศาสตร์ เป็นที่ทราบกันดีว่าคนสมัยก่อนซึ่งยังไม่มีทั้ง เข็มทิศและนาฬิกาไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านชาวป่าชาวเรือนั้น ล้วนอาศัยการดูดาวเพื่อให้รู้ทั้งทิศทาง และเวลา ดังนั้นในความหมายนี้น่าจะหมายถึงรู้ทิศทางหลักดวงดาวมากกว่า กรณีที่ 3 พระสมณ โคดมเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิด ซึ่งหมายถึงการ “ดูดวง-ทำนายโชคชะตา-ทำนายหนูกัดผ้า” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2549) หากพิเคราะห์แนวคิดนี้ปรากฏใน สุปุพพหสูตร ที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “มนุษย์ประพฤตีสัจจริตด้วยกาย วาจา และใจในเวลาเช้า...เวลาเที่ยง...เวลา เย็น เวลาดังกล่าวก็เป็นเวลาที่ดีของเขานั้นเอง มนุษย์ประพฤตีสอบในเวลาใด เวลานั้นชื่อว่าเป็น ฤกษ์ดี มงคลดี สว่างดี รุ่งดี ขณะดี ยามดี และบูชาดี” นี่ย่อมตีความว่า พระพุทธศาสนาถือหลัก ฤกษ์งามยามดีอยู่ที่การกระทำของตนเอง ไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงอำนาจของดวงดาวอีกเช่นกัน

พระช่วยคนด้วย “การให้คำปรึกษาทำนาย” ผิดหลักวินัย แล้วถ้ากรณีช่วยเหลือด้วยเจตนา ดีเป็นกุศลจะเป็นความผิดไหม? ในงานของอชิรพจนนิชา พลายนาค (2553) ให้ทัศนะต่อประเด็น ที่เกิดขึ้นพร้อมให้ข้อมูลต่อประเด็นดังกล่าวว่า “โหราศาสตร์ไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีมาก่อนที่พระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาทปรากฏเรื่อง เกี่ยวกับโหราศาสตร์อยู่หลายแห่งและในสมัยพุทธกาลก็มีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับดวงดาว การทำนายมหาปฐิสลักษณ์และการทำนายฝัน แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนายอมรับความมีอยู่ ของโหราศาสตร์ในฐานะเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง แต่พระพุทธศาสนาถือว่าพระสงฆ์ไม่ควรนำ โหราศาสตร์มาใช้ ดังมีพุทธบัญญัติชัดเจนมิให้ภิกษุเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เพราะไม่เหมาะสมกับ ชีวิตของสมณะเพศ ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับโหราศาสตร์พบว่า มีหลัก ธรรมที่เกี่ยวข้อง คือ นิยาม 5 กรรมกับการให้ผลของกรรม อีกทั้งเรื่องความเพียร และการมีเสรีภาพ ในการกระทำของมนุษย์ เหล่านี้ล้วนส่งผลและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากกว่า อิทธิพลจากอำนาจของดวงดาว” ในงานของ ศิริินญา นภาศัพท์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พุทธ ศาสนากับโหราศาสตร์” โดยในงานวิจัยเสนอแนวคิดไว้ว่า “...ความเชื่อทางโหราศาสตร์นับว่ามี อิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้ที่มีความเชื่อในเรื่องของโชคชะตา โดยคนส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อ ในเรื่องของโหราศาสตร์นั้นจะเป็นคนที่กลัวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือกำลังประสบ กับปัญหาที่จะหาทางออกแต่ก็ไม่รู้ว่าควรจะต้องทำเช่นไร ทำให้การไปพบหมอดูของคนกลุ่มนี้ เป็นไปเพื่อต้องการหาที่ปรึกษา ต้องการคนที่คอยให้กำลังใจ หรือแม้กระทั่งเตรียมตัวพร้อมรับกับ เหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสิ่งที่ต้องการทราบในการมาหาหมอดูก็จะมีแตกต่าง

ออกไปตามอายุ การศึกษา สถานะภาพ เช่น หากเป็นวัยรุ่นก็มักจะสอบถามในเรื่องการเรียน ความรัก วิทยางานก็อยากจะทราบในเรื่องของหน้าที่การงาน คู่ครอง สุขภาพ การเงิน เป็นต้น หากมองในแง่จิตวิทยาแล้วหมอดูจะมีอิทธิพลทางด้านจิตใจของผู้รับฟังเป็นอย่างมาก มองว่าเป็น ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหา/การดำเนินชีวิตของตนเองมากกว่าจะเชื่อเรื่องการกระทำ ของตนเอง บางคนดูดวงแล้วกลับรู้สึกสบายใจมากขึ้นอย่างไรก็ตามการดูดวงตามหลักโหราศาสตร์ แม้จะไม่ใช่ทางที่จะนำไปสู่การพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง แม้พุทธศาสนาจะไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อทาง โหราศาสตร์แต่ก็ไม่ได้สนับสนุน กลับมองว่าเป็นดิรัจฉานวิชา เพราะเป็นการไปขวางทางสงบ/เป็น เครื่องถ่วงมิให้ก้าวหน้าอันจะนำไปสู่พระนิพพาน พระพุทธศาสนาจึงมีหลักคำสอนที่สอนให้เชื่อใน การกระทำ เชื่อผลของการกระทำ (กรรมลิขิต) เชื่อความเพียรพยายามของตนเอง จะดีหรือชั่วอยู่ที่ ตัวเรา ไม่ใช่โหราศาสตร์เป็นผู้กำหนด การทำนายของโหราศาสตร์ไม่ได้มีอำนาจเหนือไปกว่าการ กระทำของบุคคล สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ทุกอย่างเกิดด้วยเหตุและปัจจัย เราทำดีย่อมได้ รับผลคือความสุข ทำชั่วก็ต้องได้รับผลคือความทุกข์อย่างแน่นอน

ดังนั้น พุทธศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะคอยช่วยไม่ให้ประชาชนทั่วไปมีความเชื่อใน เรื่องของโหราศาสตร์แบบงมงาย และมีความเชื่อในทางที่ผิด ซึ่งจะนำไปสู่ความเสียหาย เมื่อเรา ไม่สามารถที่จะแยกความเชื่อทางโหราศาสตร์ออกจากพุทธศาสนาได้โดยสิ้นเชิง เราก็ควรนำหลัก ปัญญาทางพุทธศาสนามาเป็นแนวทางในการพิจารณาก่อนตัดสินใจเชื่อหรือไม่เชื่ออะไร ต้อง สามารถอธิบายด้วยเหตุและผลได้ เราต้องไม่เชื่อในสิ่งที่ผิดหลักพุทธศาสนา หลักความเชื่อใน พุทธศาสนาได้มีกล่าวไว้ในกาลามสูตรว่าอย่าเชื่อเพียงได้ยินได้ฟัง เป็นต้น สิ่งใดที่ไม่มีประโยชน์ เป็นไปเพื่อทุกข์สิ่งนั้นควรหลีกเลี่ยงเสีย การยอมรับหรือปฏิเสธโหราศาสตร์ก็ควรจะต้องศึกษาให้ เข้าใจในหลักโหราศาสตร์อย่างแท้จริงเสียก่อน เพราะความเชื่อโหราศาสตร์บางอย่างก็สามารถที่จะ ให้นำมาปรับ/ประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้โดยที่ไม่ขัดต่อหลักคำสอนทางพุทธศาสนาได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เราสามารถประพฤติปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง

ศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายเพื่อการบริหารในอดีต

ในบรรดาศาสตร์ต่างๆ ศาสตร์ของการให้คำปรึกษา หรือโหราศาสตร์ดูจะเป็นศาสตร์หนึ่ง ที่เก่าแก่ มีความสัมพันธ์กับชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยการกำหนดฤดูกาลการเพาะปลูกและ ปฏิทิน โดยกำหนดพิธีการทางศาสนา เทศกาลบวงสรวงเทพเจ้า และโดยกำหนดพระราชพิธีและ กิจกรรมอื่นๆ ของรัฐหรือพระมหากษัตริย์ เช่น การเคลื่อนพลกรีธาทัพ ฯลฯ นอกไปจากนั้นศาสตร์ นี้ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับศาสตร์อื่นๆ อาทิ ดาราศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถิติศาสตร์ จะพบ หลักฐานในหลายส่วนถึงการใช้ศาสตร์ดังกล่าวเนื่องด้วยการบริหารหรือจัดการในหลายกรณี ดังปรากฏหลักฐานในประวัติศาสตร์ของการบริหารมีหลายกรณี อาทิ การเชิญพราหมณ์ 108

มาทำนายลักษณะของเจ้าชายสิทธิธิดะ หรือกรณีของขงเบ้ง ในวรรณสามยุคของจีน มีเรื่องการ
ใช้ดาราศาสตร์ในการทำศึกกรณีการรบที่ “เซ็กเพ็ก” (ผาแดง)-โจโฉแตกทัพเรือ” ขงเบ้งใช้ศาสตร์
ของการคำนวณดวงดาว เป็นที่มาของการ “เรียกลม” ผากองทัพเรือของโจโฉในยุทธศาสตร์นั้น
(ประศาสน์ ตั้งมติธรรม, 2557) การใช้ศาสตร์ของการทำนายของรัสเซีย (Grigori Yefimovich
Rasputin, ค.ศ. 1869–1916/2412-2459) ในการบริหารความสัมพันธ์ของตนกับราชวงศ์
โรมานอฟ (House of Romanov, ระหว่าง ค.ศ.1613-1917/2156-2460) แห่งรัสเซีย อีกนัยหนึ่ง
ก็เป็นอัตราเร่งต่อความล่มสลายของราชวงศ์ในช่วงต่อมาด้วย (Fuhrmann, Joseph T,1990)
รวมถึงการใช้ศาสตร์แห่งการทำนาย คำนวณดวงเมืองของรัฐบาลทหารพม่าในช่วงสมัยพลเอก
ตาน ฉ่วย (Than Shwe ค.ศ.1992-2011/2535-2554) ผู้นำสูงสุดพม่า ตัดสินใจ “ย้ายเมืองหลวง”
จาก “กรุงย่างกุ้ง” ไปยัง “กรุงเนปีดอว์” เมื่อ พ.ศ.2548 ตามคำแนะนำของโหรประจำตัวว่า ถ้า
ย้ายเมืองหลวงแล้วพม่าจะดีขึ้นในทุกด้าน ผลคือพม่าเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทั้งเศรษฐกิจ
การเมือง สังคม เป็นต้น (ออนไลน์, เข้าเมื่อถึง 22 ธันวาคม 2560 จาก<https://www.thairath.co.th/content/400917>) หรือการยกศาลหลักเมืองในสมัยรัชกาลที่ 1 วันอาทิตย์ ขึ้น 10 ค่ำ
เดือน 6 ปีชาล ตรงกับวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2325 เวลา 06:54 น. เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นรวมใจ
ต่อการสร้างเมืองในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนกระทั่งเมื่อรัชกาลที่ 4 ตรวจดวงพระชะตาของ
พระองค์ ทราบว่าเป็นอธิการแก้วคนดวงเมืองกรุงเทพฯ จึงทรงแก้เคล็ดโดย โปรดฯ ให้ถอนเสา
หลักเมืองเดิมและประดิษฐานเสาหลักเมืองใหม่ พร้อมผูกดวงเมืองขึ้นใหม่ให้เป็นสิริสวัสดิ
พิพัฒน์มงคล มีอุดมมงคลฤกษ์ ณ วันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือนอ้าย (เดือน 1) ตรงกับวันที่ 5 ธันวาคม
พ.ศ.2395 ดังปรากฏในหนังสือที่บันทึกโดยนักบวชชาวฝรั่งเศส ฌ็อง-บาติสต์ ปาลักัว (Jean-
Baptiste Pallegoix, ค.ศ.1805-1862/พ.ศ.2348-2405) หรือที่รู้จักในนามพระสังฆราชปลเอกแก้วซ์
(2520) ได้บันทึกไว้ในหนังสือเล่าเรื่องกรุงสยาม (Description du Royaume Thai ou Siam)
เกี่ยวกับ “ศาลหลักเมือง” ว่า

“...ประเพณีการถือโชคลาภของ...สยาม...หลังจากที่พระเจ้าแผ่นดินได้ทรงปรึกษากับ
ขุนนางผู้ใหญ่เป็นการลับแล้ว ก็ส่งราชบุรุษคนหนึ่งไปที่ประตูเมืองที่จะดำเนินการ
ซ่อมแซมนั้น นานๆ ครั้งราชบุรุษนั้นจะทำทีตะโกนเรียกหาใครคนหนึ่งนั้นขึ้นมาดั่งๆ เขา
ออกชื่อประตูเมืองนั้นซ้ำซากหลายครั้งหลายหนปรากฏอยู่เนืองๆ ว่าประชาชนที่ผ่านไป
มา เมื่อได้ยินเสียงร้องเรียกทางเบื้องหลังก็มักจะเหลียวหน้ามามาดู ทันใดนั้นราชบุรุษกับ
พวกก็จะเข้ารุมล้อมจับเอาคนที่เหลียวหน้ามามาดูนั้นไปสามคน อันเป็นที่แน่ว่าชะตาชีวิต
ของเขาถึงขาดแล้ว ไม่มีการปฏิบัติใดๆ สัญญาประการใดๆ หรือการเสียดสละใดๆ ที่จะ
ช่วยชีวิตเขาไว้ได้ เขาขุดหลุมใหญ่ขึ้นในช่องประตูเมืองนั้น แล้วผูกเสาคานใหญ่ซักขึ้นไป
เหนือหลุมนั้นในระดับสูงพอสมควร โยงไว้ด้วยเส้นเชือกสองเส้นหัวท้ายให้เสาหรือซุงนั้น

แขวนอยู่ตามทาง นอนเหมือนอย่างลูกหีบ (Presoir) ฉะนั้น ครั้นถึงวันกำหนดที่จะกระทำ การอันอรุณนี้ ก็เลี้ยงดูผู้เคราะห์ร้ายให้อิ่มหน้าสำราญแล้วแห่แหนไปที่หลุมนั้น พระเจ้า แผ่นดินและข้าราชการบริพารก็จะเสด็จและไปให้ความเคารพด้วย พระเจ้าแผ่นดินมีรับสั่งให้ บุคคลทั้งสามนั้นเฝ้าประตูเมืองไว้ด้วย และให้เร่งแจ้งข่าวให้รู้เกลือกว่ามีอริราชศัตรูหรือ ผู้คิดกบฏจะยกเข้าโจมตีพระนคร ครั้นแล้วเขาก็ตัดเชือกปล่อยให้เสาสหรือซุงหล่นลงมา บนศีรษะผู้เคราะห์ร้าย ผู้ตกเป็นเหยื่อของการถือโชคกลางนั้น บัดนั้นอยู่ในหลุม คนไทย เชื่อว่าผู้เคราะห์ร้าย ผู้ตกเป็นเหยื่อของการถือโชคกลางนั้น จะกลายเป็นอริราชศัตรูหรือ จำพวกที่เรียกกันว่า ผี (phi) ราษฎรสามัญบางคนก็กระทำการฆาตกรรมแก่ทาสของตน ในทำนองเดียวกันนี้ เพื่อใช้เป็นผีเฝ้าชุมทรัพย์ที่ตนฝังซ่อนไว้...”

หรือการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 (พ.ศ.2347-2411) ใช้ศาสตร์แห่งการ คำนวณจนกระทั่งสามารถทำนายปรากฏการณ์สุริยุปราคา 18 สิงหาคม พ.ศ.2411 (กรมศิลปากร, 2500, หน้า 36-44) ได้อย่างแม่นยำ จนได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทยและ ดาราศาสตร์ รวมไปถึงเหตุการณ์ที่พระองค์ใช้ศาสตร์แห่งการคำนวณมาใช้ในการบริหารความ สัมพันธ์ที่น้องไม่ต้องฆ่าพี่ กรณีการขอชีวิต หม่อมยี่ง (พระเจ้าพี่นางเธอ พระองค์เจ้ายิ่งเยาวลักษณ์ อรรคราชสุตา, พ.ศ.2395-2429) ไว้ก่อนที่พระองค์จะสวรรคตกับ รัชกาลที่ 5 (พ.ศ.2396 - พ.ศ. 2453) ก่อนขึ้นครองราชย์ต่อจากพระองค์ว่า “...ถ้าเจ้าได้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน ในกระบวนพี่น้อง ทั้งหมด จะมีพระองค์หญิงหนึ่งองค์ และพระองค์ชายอีกหนึ่งองค์ ทรงกระทำความผิดเป็นมหันตโทษ ขอให้ไว้ชีวิตพระองค์เจ้าพี่น้องทั้งสองพระองค์ด้วย...” (ศันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, 2555) ในเหตุการณ์ กระทำผิดกบฏฉวีรบาลราชประเพณีจนต้องโทษประหารสถานเดียวให้เหลือเพียงเนรเทศและ “จำสนม” (กักบริเวณ) รวมไปถึงการทำพิธีราชาภิเษกสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2351- 2408) เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2394 เป็นกษัตริย์องค์ที่ 2 ตามการคำนวณชะตาชีวิตของ พระองค์ว่าเป็นผู้ที่มีพระชะตาแรง ต้องได้เป็นพระมหากษัตริย์ นัยหนึ่งเพื่อป้องกันการ “ก่อ รัฐประหาร” อีกนัยหนึ่งเพื่อเป็นค้ำยันพระราชบัลลังค์ของพระองค์เพราะสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้า อยู่หัว ทรงเป็นอุปราชที่มีอำนาจกองทัพเรืออยู่ในมือ ทั้งที่ผ่านมามีอำนาจการบริหารส่วนหนึ่งอยู่ ในมือของสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว การที่รัชกาลที่ 4 ทรงใช้ชะตาของพระเจ้าน้องยาเธอมา เป็นเครื่องมือ พร้อมทั้งใช้ความเชื่อนั้นมาใช้ในการบริหารเพื่อเป็นการสร้างเกราะกำบังค้ำบัลลังค์ หลังจากลาสิกขาในขณะพระชนมายุ 47 พรรษา (พ.ศ.2394) และครองราชย์ต่อมาอีกเป็นระยะ เวลา 17 ปี (2 เมษายน พ.ศ.2394 - 1 ตุลาคม พ.ศ. 2411) พระองค์ทรงบวชอยู่นานมีความเก่งกล้า ทางวิชาการ แต่ขาดกำลังทั้งคนและงบประมาณ ดังมีข้อมูลว่า “ตั้งพระอนุชาให้เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เพื่อคานอำนาจของตระกูลสุนาคไว้ เนื่องจาก พระปิ่นเกล้าฯ เป็นเจ้าชายนักเลงโต มีสมครพรรค พวกมาก”(ผิน พุกคา, 2558) รัชกาลที่ 4 ใช้ศาสตร์แห่งการทำนายทั้งในเชิงการบริหาร การจัดการ

อาจเทียบได้กับวิสัยทัศน์ในการบริหาร นักบริหารที่มีข้อมูลมาก องค์กรความรู้หลากหลาย จะนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม ในยุคสมัยใหม่ผู้บริหารประเทศ นักวางแผน และนักจัดการสมัยใหม่ การมีข้อมูลข่าวสาร หรือช่องทางในตัดสินใจได้มาก ย่อมนำไปสู่การบริหารจัดการองค์กรเพื่อสิทธิ์ประโยชน์องค์กรได้อย่างสูงสุดด้วยเช่นกัน

แนวคิดศาสตร์ของการให้คำปรึกษานายกกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

หากศึกษาแนวคิดในทางพระพุทธศาสนาจะพบว่าพระพุทธศาสนากล่าวไว้ชัดเจนว่าเป็น “สิ่งต้องห้าม” จัดเป็นอาชีวะที่พระภิกษุในพระพุทธศาสนาไม่ควรทำตามพระธรรมวินัย เรียกว่าเป็น “ตริจฉานวิขา” แต่ในอีกมุมหนึ่งได้มีนักวิชาการสมัยใหม่ ได้ตีความว่าศาสตร์ของการให้คำปรึกษานายก อาจเป็นเครื่องมือหรือกลไกหนึ่งในการสื่อสารเจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนาได้ ดังปรากฏในงานของ อชิรพจนินา พลายนาค (2553) ในงานวิจัยเรื่อง “การใช้โหราศาสตร์เป็นวิถีทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา” โดยผู้วิจัยให้ข้อมูลว่า “โหราศาสตร์ในฐานะเครื่องมือชักจูงไม่ใช่เป็นจุดหมายหลัก แม้ว่าการกระทำเช่นนี้จะผิดหลักพระธรรมวินัย แต่หากเพื่อประโยชน์สุขที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมและผู้คนหมู่มาก พระสงฆ์บางรูปก็เห็นว่าควรทำ เพราะพุทธบริษัท 4 โดยเฉพาะอุบาสกอุบาสิกา ซึ่งเป็นคนส่วนมากของสังคมหากชักจูงพวกเขาเหล่านั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่ถูกต้องแล้วก็จะยอมจะเป็นกำลังสำคัญในการปกป้องและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้สืบทอดต่อไปได้ในอนาคต” หรือในทัศนะของ มะลิวัลย์ พันธุ์ศรี (คมชัดลึก ออนไลน์, 7 ก.ย. 2554) ที่ใช้ศาสตร์แห่งการทำนายในการสื่อสารและเผยแผ่ศาสนาให้ความเห็นว่า “...บางครั้งหลักคำสอนทางศาสนา ไม่สามารถแทรกซึมสู่ทุกคนได้ แต่หากใช้หลักโหราศาสตร์เชื่อมโยงกับความเป็นไปของชีวิตและหลักธรรมทางศาสนาอย่างมีเหตุผลเห็นได้ชัด เชื่อว่าการเผยแผ่ศาสนาก็น่าจะได้รับการตอบสนองของผู้คนมากขึ้น ซึ่งที่ผ่านมามีลูกศิษย์ลูกหาหลายคน จากทุกวงการรวมทั้งวงการบันเทิง ได้เคยมาให้อาจารย์เก่งดูดวงรหัสชีวิตให้พร้อมกับนำไปปฏิบัติอย่างเห็นผลจนมีการบอกปากต่อปาก ทำให้ทุกคนที่มาหาท่านทั้งกับความมหัสจรรย์ของศาสตร์แขนงนี้เป็นอย่างมาก...” มีผลการวิจัยของวิชชุดา ฐิติโชติรัตน และคณะ (2560, หน้า 103-115) ให้ข้อมูลการให้คำปรึกษาแนะนำจากพระสงฆ์ที่มีความรู้ได้ข้อสรุปว่า “ผู้มาปรึกษาคลายความทุกข์ใจและเข้าใจความจริงของชีวิตมากขึ้น-ผู้มาปรึกษามีการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจทั้งในระหว่างการปรึกษาภายหลังยุติการปรึกษา คือ มีจิตใจเข้มแข็งมากขึ้น ไม่โทษผู้อื่น อบอุ่นใจ สบายใจ รู้สึกปิติ เห็นทางออกของปัญหา มุ่งมั่นตั้งใจจะทำความดี ๆ ต่อไป”

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยยังยืนยันผลจากการศึกษาว่า “พระสงฆ์ที่ใช้โหราศาสตร์สามารถช่วยเหลือชาวบ้านที่มีความทุกข์ได้แต่ควรใช้โหราศาสตร์ในฐานะเครื่องมือชักจูงไม่ใช่เป็นจุดหมายหลัก แม้ว่าการกระทำเช่นนี้จะผิดหลักพระธรรมวินัย แต่หากเพื่อประโยชน์สุขที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมและ

ผู้คนหมุ่มมาก พระสงฆ์บางรูปก็เห็นว่าควรทำ เพราะพุทธบริษัท 4 โดยเฉพาะอุบาสกอุบาสิกา ซึ่งเป็นคนส่วนมากของสังคมหากชักจูงพวกเขาเหล่านั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่ถูกต้อง แล้วก็ย่อมจะเป็นกำลังสำคัญในการปกป้องและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้สืบทอดต่อไปได้ ในอนาคต” ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าเป้าหมายที่จะส่งต่อคำสอนมีความชัดเจนแล้ว การใช้ศาสตร์แขนงนี้ช่วยในการสื่อสารคำสอนทางพระพุทธศาสนาย่อมจะเป็นประโยชน์สำหรับพระพุทธศาสนา และชาวพุทธโดยตรงป้องกันงมงาย และเป้าหมายถึงถึงศาสนาได้

ภาพที่ 1 เจ้าอาวาสวัดหนองตาบุญ ผู้ใช้ศาสตร์ในการทำนายที่สอนให้กับลูกศิษย์ และกระทำตนให้เป็นแบบอย่างในการพัฒนาวัด เผยแผ่ศาสนา สังเคราะห์ชุมชน โดยยึดอยู่กับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา (ภาพ ออนไลน์ : 22 ธันวาคม 2560)

วัดหนองตาบุญกับศาสตร์แห่งการทำนายเพื่อการตัดสินใจ บริหาร เผยแผ่และพัฒนา

พระครูวินัยธรสมนึก จิตตนนโท (พ.ศ.2482-/อายุ 78 ปี 57 พรรษา) ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี มีประวัติบอกเล่าว่าเคยศึกษาศาสตร์ของการให้คำปรึกษาจาก ตำราเดียวกับสมเด็จพระสังฆราชอยู่ ญาโณทัย (พ.ศ.2417-2508) อดีตสมเด็จพระสังฆราช และเจ้าอาวาสสระเกศ (สัมภาน์ A, เมื่อ 29 ธันวาคม 2560) ที่เคยทำนายดวงชะตาของพระองค์ท่านเองว่าจะได้เป็นสมเด็จพระสังฆราช และผลก็ได้เป็นสมเด็จพระสังฆราช ระหว่าง 4 พฤษภาคม พ.ศ.2506 - 15 พฤษภาคม พ.ศ.2508 (2 ปี 11 วัน) ขณะพระชนมายุ เกือบ 90 ปีแล้ว (ราชกิจจานุเบกษา, 2506) นอกจากนี้พระครูวินัยธรสมนึก ยังเคยเป็นพระภิกษุที่มีบทบาทในการก่อตั้งสมัชชาสงฆ์ไทยในสหรัฐอเมริกา รวมทั้งก่อตั้งวัดไทยในต่างประเทศด้วยศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายในช่วงแรก ก่อนที่จะกลับมาปฏิบัติศาสนากิจที่วัดหนองตาบุญจนกระทั่งปัจจุบัน หากดูประวัติและภาระงานด้านพระพุทธศาสนาท่านเป็นอีกรูปหนึ่งที่ใช้ศาสตร์แห่งการทำนายในการพัฒนาวัด พัฒนาคน และสังคมในองค์กรรวมทั้งบุคคลร่วมสมัย อาทิ พระมงคลเทพโมลี (ดร. พุณทรัพย์ โชติปาโล/พ.ศ. 2471-2551) ผู้ก่อตั้งและอุปถัมภ์ “วัดมงคลรัตนาราม” และวัดในเครือ 4 แห่ง พระพรหมวชิรญาณ

(ประสิทธิ์ เขมงโกโร, พ.ศ.2480-) อดีตประธานสมัชชาสงฆ์ไทย และเจ้าอาวาสวัดยานนาวาที่มีกิตติศัพท์ในทางด้าน “ศาสตร์แห่งการให้คำปรึกษาทำนาย” อีกรูปหนึ่ง ซึ่งมีประวัติว่าศึกษาศาสตร์นี้และใช้เผยแพร่ สื่อสาร ระดมทุนในการสร้างวัด “คูหมอสร้างวัด” ดังกรณีวัดนวมินทร์ ที่มีข้อมูลว่าท่านให้คำทำนายกับศิษย์ชาวจีนอินโดนีเซียที่ล้มเหลวทางธุรกิจ จนกระทั่งกลับมาประสบความสำเร็จอีกครั้ง นัยหนึ่งคำทำนายนั้นคือการเสริมแรง กลับมาประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ จึงศรัทธาและเชื่อ พร้อมถวายบสนับสนุนการสร้างวัดนวมินทร์ราชูทิศ ในสหรัฐอเมริกา ในส่วนบทบาทของวัดหนองตาบุญกับพระครูวินัยธรรมนิกร พร้อมคณะศิษย์ได้เข้าไปมีบทบาทต่อชุมชนและสังคมผ่านภารกิจเกี่ยวข้องกับศาสตร์แห่งการทำนายและการให้คำปรึกษา ซึ่งเมื่อประมวลสรุปจะพบว่า การให้คำปรึกษามีบทบาทของวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี สามารถยกมาจำแนกได้ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษาเพื่อการบริหารและการดำเนินชีวิต หมายถึง การให้คำปรึกษาเบื้องต้นผู้ปรึกษา จะนำคำปรึกษาและคำทำนายนั้นไปสู่การปฏิบัติ ถ้าคำแนะนำนั้นดี มีประโยชน์หรือเมื่อนำไปปฏิบัติแล้วมีประโยชน์ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้เกิดผลเชิงประจักษ์จากคำแนะนำนั้น จนกลายเป็นผลที่ดีต่อตนเองและสมาชิกรอบข้างได้ คือนำผลทำนายไปใช้แล้วประสบผลสำเร็จ (สัมภาษณ์ A, 21 ธันวาคม 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อัครกิตติ์ สินธวงค์ศรี (2560) พบว่า “ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ที่เลือกดูดวงเมื่อมีความคาดหวัง 1 ใน 3 ของผู้ใช้บริการดูดวงเมื่อมีความรู้สึกเครียดและต้องการที่พึ่งทางใจ... บุคคลมักให้คะแนนความถูกต้องในระดับที่สูงกับคำอธิบายเกี่ยวกับบุคลิกภาพของ...” ส่งผลเป็นการปรับทิศทางอย่างมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม สมัคร สุนทรเวช (พ.ศ.2478–2552) อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย (29 มกราคม-กันยายน 2551/233 วัน) ผู้มีประสบการณ์ตรงในการใช้ศาสตร์แห่งการทำนายกับเจ้าอาวาสวัดหนองตาบุญ ได้เขียนถึงท่านไว้ในหนังสือ “เรื่องไม่ยากเล่า” (2530) ว่ามีพระมาแนะนำในเรื่องดวงเมือง โดยทำนายทายทักถ้าไม่ทำ หรือทำไม่ต่อเนื่องผลจะเกิดผลกระทบความรุนแรง ซึ่งในหนังสือบันทึกไว้ก็ยืนยันว่าเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง จนกระทั่งมีผู้เสียชีวิตในสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงเดือนมีนาคม และ ตุลาคม 2519

2. การให้คำปรึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารพระพุทธศาสนา หมายถึง การใช้เครื่องมือหรือแนวทางในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา หรือการสื่อพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องประจักษ์ด้วยภาพลักษณ์ของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ทำให้ชาวพุทธนับถือและมีความใกล้ชิด ในเวลาเดียวกันการทำนายหรือการทวงพระเจ้าแผ่นดินทำให้เกิดการปฏิบัติตามหลักการ เช่น ผู้ให้คำแนะนำเช่นต้องไปบวช ไปถือศีล ไปถวายสังฆทาน ซึ่งเนื่องด้วยพระพุทธศาสนาย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนและขับเคลื่อนไปข้างหน้าของพระพุทธศาสนาในภาพรวม ดังปรากฏในงานวิจัยของ จินดามาศ ทินกร และคณะ (2560) ให้ข้อมูลว่า “การทำนายต้องยึดหลักจรรยาบรรณนักโหราศาสตร์ มีวิธีการพูดที่ทำให้กำลังใจ” ส่วนวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี ใช้ในการสื่อสารคำสอน

มาประยุกต์ใช้ในการชี้แนะและแก้ปัญหาด้วย อาทิ การประยุกต์เรื่องกรรม ทำให้ได้ดีมีผลเป็นสุข โลกธรรม 8 มีลาภ เสื่อมลาภ สอดคล้องกับหลักเปลี่ยนแปลง “ไตรลักษณ์-อนิจลักษณะ” ในพระพุทธศาสนา หลักของการรู้จักหา รู้จักใช้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์ (ทฤษฎีธรรมกัตถประโยชน์-รู้จักหา-เก็บรักษา-คบคนดี-มีศีลธรรม) เป็นต้น ในส่วนการรับศิษย์เรียนหรือถ่ายทอดศาสตร์แห่งการคำนวณทางวัดหนองตาบุญ จะรับพระภิกษุที่เรียนจบนักธรรมชั้นเอก ท่องปาฏิโมกข์ได้ และอาจารย์อยู่ในวัตรปฏิบัติพระธรรมวินัย ในส่วนฆราวาสผู้มาเรียนวิชา จะถ่ายทอดวิชาให้ก็ต่อเมื่อแน่ใจว่าผู้เรียนมี “ศีลธรรม” ไม่นำวิชาความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด เป็นต้น (สัมภาษณ์ A,20 ธันวาคม 2560) นายหนึ่งเป็นสงฆ์คนหนึ่งที่เรียนวิชาปฏิบัติตามหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา เมื่อไปทำหน้าที่ให้คำปรึกษาจะเป็นคนดี ไม่ใช้ชีวิตไปในทางที่ผิดทำให้เสื่อมเสีย และชักนำแนะนำให้คนทำสิ่งที่ถูกต้อง เป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนา เท่ากับสื่อสารและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอีกทางหนึ่งด้วย

3. การให้คำปรึกษาเพื่อเป็นเครื่องอำนวยความสะดวก หมายถึง จากข้อมูลที่ได้มา ทำให้ทราบว่าวัดมีสมาชิกเข้ามาใช้บริการจำนวนมาก และในจำนวนดังกล่าวได้พบว่าแนวคิดดังกล่าวเกิดจากกลไกการทำให้เกิดความเรียบร้อยดีงามในเชิงศาสนาและการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาได้ ในงานวิจัยเรื่อง “The Use of Astrological and Religious Beliefs in Business Management : the Case of Lao PDR” ของ Nakhavith, T (2527) ได้ข้อสรุปว่า “ความเชื่อทางศาสนาและโหราศาสตร์ที่ส่งผลความสำเร็จในการจัดการทางธุรกิจ...นักธุรกิจส่วนมากที่ประสบความสำเร็จจะเข้าวัดฟังธรรม...ความเชื่อทางโหราศาสตร์และจักรราศียังถูกนำมาใช้ในการจัดการทางธุรกิจมากที่สุดในการเลือกเวลาทำการ การหาฤกษ์งามยามดี สีและตราสัญลักษณ์ของธุรกิจ และการโปรโมชันการตลาดราคา ลำดับถัดมาความเชื่อนี้ถูกนำมาใช้ในการตกแต่งร้านค้าและการหาทำเลที่ตั้งของธุรกิจซึ่งขึ้นอยู่กับการทำนายทางภูมิศาสตร์...”

ในส่วนของวัดหนองตาบุญ ที่มีคณาจารย์ด้านให้คำปรึกษา เมื่อดูดวงหรือให้คำแนะนำให้คำปรึกษาตามโหราศาสตร์ จากนั้นคนที่ขอรับคำปรึกษาได้นำองค์ความรู้นั้น ไปประมวลรวมสู่การตัดสินใจ โดยมีความมั่นใจต่อการตัดสินใจ (สัมภาษณ์ A, 21 ธันวาคม 2560) ดังกรณีการให้คำปรึกษาเรื่องที่ดิน การอาชีพ หรือเกณฑ์อื่นๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ อย่างเหมาะสม นายหนึ่งอาจเป็นจริงตามคำทำนาย แต่นายหนึ่งเป็นการเสริมแรงทำให้เขาเหล่านั้น มีความมั่นใจต่อสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ เช่น ความไม่มั่นใจทางการบริหารเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจบริหารจัดการ ซึ่งหลักการแนวคิดนี้ปรากฏในงานของ นวฤทธิ เอิบอิม (2540) “แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบททางโหราศาสตร์และทางธุรกิจ” ในงานของ ณิชชา ชินธิป (2548) เรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” เสนอแนวคิดว่า โหราศาสตร์มีใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อสร้างความมั่นใจในการดำเนินงานยิ่งขึ้น หรือในงานของ อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา (2551) เรื่อง “การนำโหราศาสตร์ไทยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การสื่อสารโทรคมนาคม ในองค์การ

โทรศัพท์” โดยในงานวิจัยให้ข้อมูลว่า “โหราศาสตร์ถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างความเชื่อมั่นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น การใช้ฤกษ์ยามในพิธีกรรมต่างๆ ตามความเชื่อโบราณเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความมั่นคง ปลอดภัยในการทำงาน การกราบไหว้เจ้าที่หรือกระทรงงก่อนที่จะเข้าทำงาน หรือการจัดงานปีใหม่ หรือการใช้หลัก “ฮวงจุ้ย” เพื่อช่วยคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน รวมทั้งเป็นกุศโลบายในการสร้างขวัญกำลังใจและสร้างความสามัคคีในเกิดขึ้นภายในองค์กร”

4. การให้คำปรึกษาเพื่อเป็นเครื่องระดมทุนในการพัฒนาเสนาสนะและสงเคราะห์สังคม หมายถึง วัดหนองตาบุญโดยเจ้าอาวาสและพระภิกษุในวัดเมื่อได้ทุนมา ก็นำไปพัฒนาเสนาสนะวัดเป็นศาสนสมบัติในพระพุทธศาสนา เช่น สร้างอุโบสถ วิหาร กุฏิ เมรุ เป็นต้น ในส่วนของการสังคมนาสงเคราะห์ ทางวัดหนองตาบุญได้นำทุนที่ได้จัดมอบให้เป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน การร่วมสร้างและพัฒนาโรงเรียน วัด และสาธารณประโยชน์ อาทิ การนํางบประมาณไปสนับสนุน การบริหารโรงเรียนวัดหนองตาบุญ การร่วมจัดสร้างโรงเรียนวัดหนองตาไทร การสนับสนุนการพัฒนาวัดเสนาสนาถมิตร์ อ.วิหารแดง จ.สระบุรี (สัมภาษณ์ A, เมื่อ 22 ธันวาคม 2560) หรือหน่วยจัดอื่นๆ นัยหนึ่งเป็นแนวทางในการระดมทุนเพื่อประโยชน์ของทุนในการนำทุนนั้นมาพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาการศึกษา เป็นต้น นัยหนึ่งใช้เงินส่งเสริมให้คนเป็นคนดี สงเคราะห์ชีวิตคนให้มีเป้าหมาย ตามหลัก “การทำนายให้คำปรึกษา” ทำคนให้มีความรู้จากการศึกษาผ่านการให้ทุน การศึกษา การเข้าสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่างๆ

ภาพที่ 2 เสนาสนะ ถาวรวัตถุในพระพุทธศาสนาของวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี กับความศรัทธา และการใช้ศาสตร์แห่งการทำนายเป็นเครื่องมือในการให้บริการสังคม บริหารจัดการวัด และเผยแผ่พระพุทธศาสนา (ภาพ ออนไลน์, เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2560)

ดังนั้น ภารกิจของวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี จึงมีความหมายเป็นการสร้างความมั่นใจ ในการตัดสินใจ นำไปใช้บริหารชีวิต บริหารกิจการและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นนัยหนึ่ง “บริหารตน-บริหารคน-บริหารงาน” ศาสตร์ในการให้คำปรึกษาทำนาย เพื่อการบริหารตนของผู้มาขอคำปรึกษา บริหารคนที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับชั้น และบริหารงานที่เป็นภาระงานของผู้มาขอคำปรึกษารวม ไปถึงบริหารองค์กรที่เนื่องด้วยคนผู้มาขอคำปรึกษาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการอยู่ด้วย จาก สถิติของผู้มาขอคำปรึกษาจำนวนมากส่วนใหญ่เป็นพระสังฆาธิการระดับสูง ระดับปกครอง รวมทั้งผู้บริหารภาครัฐในระดับสูง รวมถึงประชาชนทั่วไปที่มีความเชื่อเกี่ยวกับศาสตร์ของการให้ คำปรึกษาทำนาย ซึ่งไม่อาจเปิดเผยชื่อเสียงและสถิติในเชิงระบบได้ แต่สะท้อนให้เห็นว่าแนวทาง ของการให้คำปรึกษาเกิดเป็นผลเชิงประจักษ์ตรงสอดคล้องกับผู้มาให้คำปรึกษา ผลตอบรับจึง ออกมาเป็นค่าความถี่ของผู้มาใช้บริการ ดังปรากฏที่วัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี

ประสบการณ์ตรงจากศาสตร์การให้คำปรึกษาทำนายของวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี

กรณีของสมักร สุนทรเวช (พ.ศ.2478-2552) อดีตนายกรัฐมนตรียุคของไทย (29 มกราคม- กันยายน 2551/233 วัน) ผู้มีประสบการณ์ตรงในการใช้ศาสตร์แห่งการทำนายกับเจ้าอาวาส วัดหนองตาบุญ ซึ่งสมักร สุนทรเวช (2530) ได้เขียนบันทึกไว้ในหนังสือพิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ.2530 ว่า ในขณะนั้นเป็น อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีการยุบสภาพร้อมอยู่ในช่วงกำลังรับเลือก ตั้งใหม่ (4 เมษายน 2519) สมักรเล่าถึงเหตุการณ์นี้ว่า พระปลัดสมนึกจากวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี มาขอให้แก้ดวงเมือง ด้วยวิธีการทางโหราศาสตร์ อาทิ จุดไฟบูชาดวงเมือง บนที่สูงให้นานที่สุด ซึ่งก็คือบนยอดเจดีย์ภูเขาทอง วัดสระเกศ และมีการสวดมนต์บทสำคัญ “ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร-อนัตตลักษณะสูตร” เพื่อบูชาดวงเมือง ถ้าไม่ทำจะมี “เหตุการณ์นองเลือดมีผู้เสียชีวิต” ซึ่งสมักร สุนทรเวช ก็ดำเนินการตามที่ “ปลัดสมนึก” แนะนำ แต่ขาดตรงที่ว่า “ไฟ” ที่บูชาดวงเมืองอยู่ได้ แค่ 3 วันไม่นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ตามที่แนะนำเพราะคนที่ดูแลบอกไฟดับไปเสียก่อน ต่อจาก นั้นสมักร สุนทรเวช เองก็ยังไม่เห็นว่าจะมีอะไรเกิดขึ้น ประหนึ่งว่ายังไม่เห็นผล จนกระทั่งมีการ ปลุกระดมนักศึกษาเรียกร้องให้มีการถอนฐานทัพอเมริกาออกไป เหตุการณ์รุนแรงจนกระทั่งวันที่ 21 มีนาคม 2519 “มีคนขว้างระเบิดใส่ขบวนนักศึกษา ทำให้มีคนตายไป 4 คน บาดเจ็บ 76 คน” (สมักร สุนทรเวช, 2530) ประสบการณ์ตรงของสมักร สุนทรเวช ที่บันทึกไว้ เป็นหลักฐานอ้างอิง เชิงประจักษ์ ยกมาตรงนี้เพื่อเป็นการเสริมข้อมูลถึงผลของการให้คำปรึกษา สุวิธีการบริหารจัดการเป็นสำคัญ มีอีกกรณีหนึ่ง เป็นประสบการณ์ของเจ้าอาวาสรูปหนึ่งได้มาคำปรึกษา ขอฤกษ์ หล่อพระประธาน และแจ้งท่านว่ายังมีเจ้าภาพ ท่านก็ให้คำแนะนำว่าเดี่ยวได้ฤกษ์นี้ไป ก็จะมี เจ้าภาพเอง ซึ่งผลเชิงประจักษ์ก็เป็นเช่นนั้น หรืออีกกรณีหนึ่งมีการขอฤกษ์เพื่อสร้างอุโบสถใน คำบอกแนะนำ “เสร็จในคราวเดียว” ในวันวางศิลาฤกษ์มีเจ้าภาพร่วมสร้างอุโบสถในจำนวนเงิน

ค่าจัดสร้างตามแบบอุโบสถ นับแต่วันวางศิลาฤกษ์ สามารถสร้างเสร็จระยะเวลาอันสั้น เป็นต้น (สัมภาษณ์ B, เมื่อ 22 ธันวาคม 2560) ประสบการณ์ตรงของผู้ที่เคยสัมผัสกับเจ้าอาวาสวัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี สะท้อนให้เห็นว่าหลักการให้คำแนะนำผ่านศาสตร์ของการให้คำปรึกษา ทำนาย จะเป็นเครื่องช่วยในการบริหาร และการตัดสินใจได้อย่างเป็นอย่างดี ทั้งในเชิงการบริหาร เพื่อเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจ ในเชิงของการจัดการก็เพื่อเป็นฐานข้อมูลนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมภายใต้ความเป็นไปได้ เป็นขวัญกำลังใจ เสริมแรงให้กับผู้รับคำปรึกษาสามารถนำไปเป็นแรงใจสู่การดำเนินจนสำเร็จ หรือแล้วเสร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

ในแง่ของการส่งเสริมให้พระภิกษุ และชาวพุทธรับและยืนยันยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของ พระพุทธศาสนาคงไม่ใช่ แต่ถ้าในกรณีผิดพลาด แต่ไม่ผิดธรรมมองไปที่เจตนารมณ์เพื่อการบริหาร เป็นเครื่องมือ “เปลือก” ให้คนไปหาแก่นก็ย่อมจะเป็นประโยชน์ ในแบบ “โลก” ที่นัยหนึ่งเป็น เครื่องมือ ในการตัดสินใจ นัยหนึ่งเพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ เป็นกระบวนการทาง จิตวิทยาหรือการสร้างสิ่งเชื่อให้เป็นจุดร่วมต่อการกำกับ ควบคุม หรือควบคุมต่อกระบวนการ ทางความเชื่ออื่นๆ ในสังคม

ภาพที่ 3 วัดหนองตาบุญกับผลจากศาสตร์ของการทำนาย นำไปสู่การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา และเยาวชน ผ่านการให้คำสอน แนะนำ พาทำกิจกรรมทางศาสนา และอุปถัมภ์การศึกษา (ภาพ ออนไลน์,เข้าถึงเมื่อ 22 ธันวาคม 2560)

บทสรุป

ศาสตร์ของการให้คำปรึกษาทำนายตามหลักพระพุทธศาสนาถือว่าเป็น “ศาสตร์วิชา” ที่ พระพุทธศาสนาไม่ส่งเสริมสนับสนุน ไม่เกื้อหนุนที่จะเข้าถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา แต่ กรณของการสื่อสารธรรม กับการบริหาร ที่วัดหนองตาบุญ สระบุรี ได้สะท้อนให้เห็นว่าพระภิกษุ ในพระพุทธศาสนานำคนเข้าหาธรรมผ่านศาสตร์แห่งการให้คำปรึกษาทำนาย แปลว่า ดูหมอง

ทำนายทายทักแล้วทำให้คนรู้ ศึกษาและใกล้ชิดพระพุทธศาสนาและหลักคำสอนมากขึ้น หรือนำแนวทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิต จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลวัดหนองตาบุญ สามารถสะท้อนให้เห็นว่าศาสตร์แห่งการทำนาย สามารถทำให้คนมีความรู้ มีความเข้าใจ ต่อชีวิต และทำทีในการใช้ชีวิต นำไปสู่การบริหารตน บริหารคน บริหารงาน บริหารองค์กรได้ เป็นการเสริมแรงเพื่อความมั่นใจ เสริมแรงเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อกลไกทางสังคม และทำให้คนเข้าถึงหรือมาศึกษาพระพุทธศาสนาได้ ต้องยอมรับประการหนึ่งว่าสิ่งที่เกิดขึ้นอาจไม่มีหลักการใดที่พระพุทธศาสนาสนับสนุนแต่หากมองไปที่เจตนา ก็อาจอนุมานได้ว่าศาสตร์แห่งการทำนายช่วยในการประคองชีวิตของผู้เชื่อ ให้ดำเนินไปอย่างมีเป้าหมาย หรือมีหลักในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของคมกฤษ อยู่เต็กเค่ง (Matchonweekly online, Retired 17-12-2017) ในบทวิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวเรื่อง “โหราศาสตร์กับศาสนา” เสนอทัศนะว่า “...ผมคิดว่าคงเป็นไปได้ที่โหราศาสตร์นั้นไม่ได้ขัดกับพุทธศาสนาโดยตัวมันเอง แต่ขึ้นอยู่กับว่า มันถูกใช้ด้วยท่าทีแบบไหนและเพื่ออะไรมากกว่า เช่นเดียวกับ “ไสยศาสตร์” อื่นๆ ที่เข้ามาอิงแอบกับศาสนา...” รวมไปถึงมีแนวทางในการบริหารจัดการกับชีวิตมากขึ้น รวมทั้งจะเป็นประโยชน์เพื่อการรักษาธรรมคำสอนได้ ดังกรณีมีกลุ่มที่เป็นแนวปฏิบัติและใช้อยู่ ซึ่งให้มองที่เจตนารมณ์ว่าหากไม่ได้เป็นไปเพื่อมั่งงาย ไม่ได้เป็นไปเพื่อการอำพรางหลอกลวง ก็จะอนุมานและนับเนื่องว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติและเป็นส่วนสนับสนุนการบริหารจัดการได้เป็นอย่างดี ดังกรณีปรากฏในแวดวงต่างๆ เช่นในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2500). **ประชุมจดหมายเหตุ เรื่องสุริยุปราคาในรัชกาลที่ 4 และเรื่องรัชกาลที่ 4 ประชวรและสวรรคต**. พระนคร: โรงพิมพ์ดีริณสาร.
- คมกฤษ อยู่เต็กเค่ง. โหราศาสตร์กับศาสนา, **มติชนสุดสัปดาห์** ฉบับวันที่ 14-20 กรกฎาคม 2560. *ออนไลน์*, เข้าถึงเมื่อ วันพฤหัสบดีที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2560.
จาก https://www.matchonweekly.com/column/article_45294
- จินตมาศ ทินกร และคณะ (2560). การประยุกต์หลักศรัทธาเพื่อการพยากรณ์ของนักโหราศาสตร์, **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 5 (พิเศษ 1) : 336-347.
- นวฤทธิ์ เอ็บอิม. (2540). “แนวทางการสร้างความเชื่อของนักโหราศาสตร์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในบริบททางโหราศาสตร์และทางธุรกิจ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา ชินธิป. (2548). “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- ประวัติพระมงคลเทพโมลี (ดร.พุทธทรัพย์ โชติปาโล), เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560 จาก http://watthaisd.org/phramongkol_biography.htm
- ประศาสน์ ตั่งมิตธรรม. (2557). ขงเบ้ง' เก่งการรบและกลศึก? ใน “เข้าใจโลก”, กรุงเทพฯธุรกิจ. 27 (9489): วันจันทร์ที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2557.
- ผิน ทุงคา (2559). “พระปิ่นเกล้าฯ” (อาจ) มิได้มีพระชะตาแรงข่ม “พระจอมเกล้าฯ” อย่างไร? เข้าใจกันสโมสรศิลปวัฒนธรรม. *ออนไลน์*, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560 จาก https://www.silpa-mag.com/club/art-and-culture/article_4383
- พระครูปลัดดิลกวัฒน์, วัดหนองตันไทร จ.พิจิตร. *สัมพันธ์*, 21 ธันวาคม 2560.
- พระสมุทรสมชาย สิริสมปนโน, วัดหนองตาบุญ จ.สระบุรี. *สัมพันธ์*, 21 ธันวาคม 2560.
- พระสังฆราชปัลเลอกัวซ์. (2520). **เล่าเรื่องกรุงสยาม (Description du Royaume Thai ou Siam)**. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพมหานคร: ก้าวหน้า.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549) **พระไตรปิฎกภาษาไทยบาลี ฉบับเฉลิมพระเกียรติ**. กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดย มหาเถรสมาคม.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2506). **พระบรมราชโองการประกาศสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชและสมเด็จพระราชาคณะ**. เล่มที่ 80, ตอนที่ 45. 13 พฤษภาคม 2506, หน้า 1-5.
- วิชชุดา ฐิติโชติรัตน และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการปรึกษาแนวพุทธจิตวิทยาบูรณาการของพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การปรึกษา, *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.* 5 (1): 103-115.
- สมัคร สุนทรเวช. (2530). **เรื่องไม่อยากจะเล่า**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองศาสนการพิมพ์.
- ศิริณญา นภาศัพท์. (2017). “พุทธศาสนากับโหราศาสตร์” *ออนไลน์*, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/sirinya.htm>
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. **ลูกท่านหลานเธอ ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในราชสำนัก**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2555.
- อชิรพจนินชา พลายนาค (2553). “การใช้โหราศาสตร์เป็นวิถีทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถวิโรจน์ ศรีตุลา (2556) “การนำโหราศาสตร์ไทยมาใช้ในการบริหารจัดการองค์การสื่อสารโทรคมนาคมในองค์กรการโทรศัพท์” **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย**. หน้า 34-43. *ออนไลน์*, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560, จาก <https://archives.tci-thaijo.org/index.php/EAUHJSci/article/view/38804/32112>
- อ.เก่ง ใช้โหราศาสตร์เผยแผ่พุทธศาสนา คมชัดลึกออนไลน์ 7 ก.ย. 2554. *ออนไลน์*, เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2560, จาก <http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/108413>

อัครกิตต์ สีนธวงค์ศรี (2560). พฤติกรรมการดูดวงของคนเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร, **วารสารวิจัยสังคม**. 40 (1) : 201-225.

Nakhavith, T. (2557). The Use of Astrological and Religious Beliefs in Business Management: the Case of Lao PDR., **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. 4 (1): 15-21.

Fuhrmann, Joseph T (1990). **Rasputin: A Life** (illustrated ed.). New York: Praeger.